

Útra készülő falevelek

Részketeg, borzongó lombokról olvashatunk Kányádi Sándor Szeptember című versében, ahol már útra készülnek a levelek, „fagyó mosolyú” a délután, hűvösödnek a vizek, szigorodnak az éjszakák. Dsida Jenő pedig a vadszőlő-level pirosodásával foglalja keretbe őszi versét – arról vall, hogy megfeli a békét, melyet ággedesit krizantém-illattal a végső sejtelem. Kosztolányi Dezső a „Szeptemberi áhitat” című költeményében így kiált fel:

„Ki érleled a tőkén a gerezdet,
én pártfogóm és császárom, vezess...”

És vezet a vágó, a szenvedély, az őszi varázs, a kíváncsiság, a sejtelmes napfény...

MÁTRAHÁZA – GALYATETŐ – MÁTRASZENTLÁSZLÓ

Szeptember 4-én Mátraházára vezetett a szívem. A kék jelzésen indultam meg a Nagy-Hidas-folyáson át Galyatető felé, ahol gyönyörű fényben pompáztak a fák, beszélt és szép emlékeket idézett az erdő. Kócos kis virágok hajbókoltak, harkálytanodák ágaskodtak, harangvirágok árasztottak derűt az utamon. Nostalgiaival tekintettem a Vörös-

marty fogadó felé, de már csak idegenül meredt rám. A múltban rekedt.

Vonzott a Kőris-mocsár és a Haluskás oldala is, de nem hagytam magam eltéríteni. Most nem. Miközben csókolózva úszkáltak a bodros felhők, egy-két özlábgomba próbálta elterelni róluk a figyelmem. A Mátra-nyeregből szép komótosan – kiélvezve a folyamatosan feltáruló, egyre többet láttató panorámát – lépdeltem felfelé a Csőr-hegyen, miközben a megtépázott és megcsönkült fák fájdalmas szépsége, valamint a derekasan helytálló fatörzsek szédületes magassága bűvölt el a Mátrabérc túra útvonalán, majd aombok között megpillantottam a parádsasvári kastélyt is.

Csodálatos volt vissza- és a völgybe tekinteni, miközben pillangók kergetőztek mellettem, és ott ágaskodott a Kékes tévétornya is mögöttem. Változatos és lélekvidító út ez a Vércverés, a Nagy-Lápfő felé. A galyai kilátóban szél, de általa egészen szép, tiszta kilátás fogadott, így hosszasan élveztem a nézelődést, elég nehezen indultam tovább Mátraszentlászlóra.

A Pizskés-tetői csillagvizsgálót elhagyva sajnáltam, hogy nemsokára megérkezem, legszívesebben itt éjszakáztam volna. Vártam, hogy megpillantsam a harang tövében a feszületet, de egy kicsit tartottam attól, hogy vajon milyen állapotban találok. Még állja az időt egy darabig!

MÁTRAFÜRED – KÉKES – MÁTRAHÁZA

I I-én Mátrafüredről indultam, azt gondoltam, szépen békésen végigmegek a sárga jelzésen, és csak a gyönyörű tájat és eget szemlélem, megszívom a tüdőm jó levegővel, miközben élvezem a csendet. A Muzslánál is ráérvén körbenéztem, vágytam is, meg nem is Sástóra, ahol már rég voltam, de magára vonzotta a tekintetem a sárga kilátóba. Ám annyira idillikus volt itt minden, hogy később sem indultam arra. Egy kis magányra vágytam.

Nemsokára a Rákóczi-forrás dalát is meghallgattam, a felhőtlen nyugalmat árasztotta csobogása. Azután észrevettem a kiírást: a sárga jelzésnek az Ózon hotel területén átvezető szakaszát lezárták március végéig. No de ilyet!

Azért persze továbbindultam, nem akartam a sárga keresztet a sástói tanösvény felé kerülni, és bár imádom, de nem akartam a Kálló-völgybe sem menni, mert nem szerettem volna kihagyni a Hanák Kolos-emlékhelyet. Gondoltam, valami megoldás csak kínálkozik majd erre a problémára. Nemsokára örömmel lépdeltam a Hanák Kolos-kilátó „csámpás” lépcsőin. Miután hosszan kiélveztem a látványt, elnéztem a kalandpark felé is, de bevallom, a pirosos csipkebogyó jobban leköttötte a figyelmemet.

Persze utóbb a Gyökeres-forrás felé is mehettem volna, de akkor meg a Kecse-bérc maradt volna ki... Nem akartam kellemetlenségeket, nem rendetlenkedtem be a lezárt területre, így viszont az országút maradt volna az arra száguldó motorosokkal. A vele párhuzamos, kissé nehezen járható erdőszél lett a megoldás egy jó darabon, míg végre visszatérhettem a jelzésre.

Jó érzés volt meglátni a tüdőszanatórium épületét a zöldellő völgyben, s fölötté a Kékes tornyát. Nemsokára pedig már a Honvédségi üdülő mellett haladtam felfelé. Fönt a Kékesen meglepetés várt: egy fakeresztet állítottak az Eucharisztikus Világkongresszus emlékére. Miután körbenéztem a kilátóból, a sípályán sétáltam le Mátraházára.

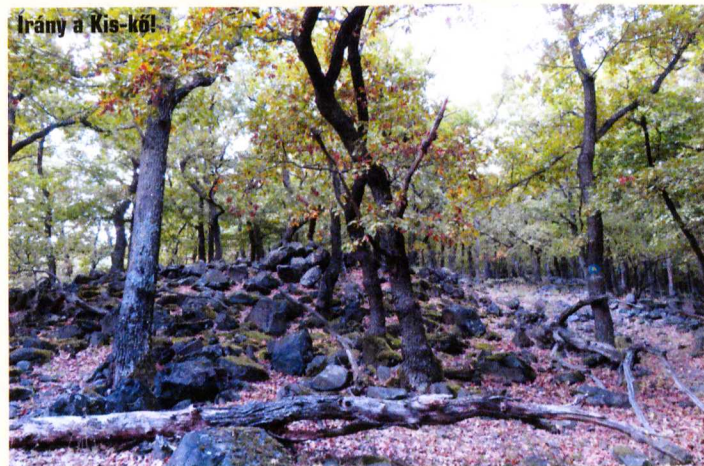
PARÁD – ILONA-VÍZESÉS – MARKAZ

18-án Parádfürdőre buszoztam, vágytam az Ilona-vízesés hangjára és látványára. Mielőtt meg-

Az Ilona-vízesés

Irány a Kis-kő!

A Kékes-völgyben

Mátrászentlászló, a kereszt

indultam volna a vízeséshez, kényelmesen körbenéztem a kórház sétányán és lent, a Köves-patak menti parkban is, de az egykori Idősek otthonának épületénél is jártam. Romantikus séta volt ez a múlt nyomdokain. Az „elvarázsol” szobrok, az épületek, a dús növényzet hatása!

Rákóczi fájához közeledve megláttam, hogy már egy kis emlékparkot alakítottak ki a közelében. A fa körül pedig kikericsok pompáztak, jelezve az ősz közeledtét. Az ódon „Károlyi-kísértetkastély” most is elbűvölt, mint ahogy a Mária-kegyhelynek is megvan a maga bensőséges hangulata. A Csevice-kútig nyugalmas volt az út, ott már feltűntek a kirándulók, innen a kocsival érkezettek is gyalogosan folytatták útjukat a vízesésig. Nem is tetszett mindenkinek, hogy nem autózhat tovább...

Az aszfaltút után a markáns gyökerek, a patak itt-ott felcsillanó tükrre most is varázslatosá tette ezt a szakaszt, s fantasztikusan jó érzés volt a meredeken lezúduló víz látványa és hangja.

Bár az eredeti terv szerint csupán visszasétáltam volna Parádra – esetleg a Kocsimúzeumot és a Cifra Istállót is szemügyre véve –, de olyan szépnek mutatkozott a Markazra tartó zöld jel, hogy elcsábultam. Hamarosan azonban kevésnek bizonyult a nálam lévő fél liter víz, hisz meleg is volt, meredeken és hosszan felfele tartott az út, de nagyon jólesett az emelkedő, hívott a szépséges ösvény. A Markazi-kapunál megkísértett még a Kékes is, de azután mégis Markaz felé folytattam az utam. Igaz, egyszer csak „felfaltak” az áthatolhatatlannak tűnő bokrok, amiken át a jelzés vezetett – ki sem látszottam közülük. Már a víztározó sem látszott, csak a remény volt, hogy jó fele tartok, hisz kitaposott ösvényen haladtam.

A Csór-hegy

Szomjúságom szederrel, sommal, áfonyával oltottam. Szerencsére volt bőven.

Miután eljutottam a Mária-képhez, a zöld romjel és a zöld sáv közül választhattam. A romjelzés csak egy kicsit ígérkezett hosszabbnak, de szebbnek gondoltam, így ezen indultam meg. Sokáig remek volt a felfestés – vadlesek is kísérték hangulatos utamat –, azután néhány kilométer múlva egy szép fennsík szőrén-szálán eltűnt a jelzés. Nem akartam az ismeretlenben próbálkozni – térképem ugyanis nem volt –, így inkább visszamentem a Mária-képig, és a zöld sávon folytattam kalandos utamat. Egy állatkoponya látványa nem térített el, de egy meglepetésszerű nyíl a régi zöld jelzésre vezetett át, ami az elhagyott Cseresi vadászházig jól meg is volt, de ott megszűnt.

Térkép híján inkább ismét visszafordultam, és megkerestem a frissebb zöld jelet, ami már levezetett egy szép, mesebeli helyre, ahol egy őzike is átsétált előttem. Innen már Markaz templomtornya és víztározója, a távolban pedig a visontai erőmű füstökádói is látszottak.

Olyan nagyon szép volt a megállóban a zöld romjel felfestése, amin érkezni szerettem volna, hogy úgy gondolom, jó darabig ebből az irányban is fel van festve. Talán csak egy kis szakasz maradt ki, az meg már ismerős lesz, így legközelebb érdemes lenne kipróbálni.

MARKAZI KÖR

Igen, ez a Markaz megbabonázott! 25-én tehát megindultam azon a bizonyos romjelzésen, amiből volt egy szép a megállóban, azután még egy-két igen kopott sok száz méterenként, majd végleg nyoma veszett. De egy vadlesen és egy

vadetetőn még megtaláltam, sőt a Markazi- vár történetét bemutató – darabokra tört, de a földön összerakott – táblánál is. Itt sajnos a padok is nagyon odavoltak.

Egy darabig egy-egy kő még adott egy kis eligazítást a mezőn. Azután hívogatta a vándort a kerítés melletti, kék alapon sárga pöttyel jelzett út, ami egy vadregényes patak mentén vezetett. Egyre kíváncsibbá tett, hová vezet, milyen különleges szépségeket rejt még. Nem is érdekelt már a romjelzés.

A figyelmetlenebb szemlélő talán nem is veszi észre a patak bal oldalán hirtelen meredeken felfelé tartó szűk ösvényt, engem viszont a széles, kényelmes és csodálatos jelzetlen vonzott. Hihetetlenül szép kanyarok kínálták a kalandos felfedezés lehetőségét bársonyos hegyoldalakkal. Az volt az érzésem, csak a madarak, a vadak és a vadászok járnak erre. Utólag egyszerű: a Vár-völgyben, a Kerékgyártó- és a Kékes-völgyben jártam.

De az eltelt időre és a hazatérésre is gondolni kellett, nemcsak a sok megbújó, végtelen csodára. Mikor visszafordultam, kiszúrtam a fura je-

let, amit már réges-rég elhagytam. Most meredeken felfelé kapaszkodtam rajta, és egy olyan gyönyörű sziklatömbhöz érkeztem, ahol már a zöld háromszög jelzés is megjelent.

Térkép híján – igen, tudom, badarság nélküle elindulni is, nemhogy bolyongani – nem tudtam, mi merre menynyi, ezért inkább a visszautat, majd annak ismeretlen folytatását választottam, jónak tartva az irányt, ha már idefelé nem azon jöttem. Persze most már azt is tudom, hogy a Kis-kónél jártam, és térkép segítségével Mátrafüredre éppúgy könnyedén eljuthattam volna, mint mondjuk Pálosvörösmartra.

Rendkívül meredek és fenékre huppanós út várt így, jobb híján bíztam is benne. Nemsokára annak a gyönyörű pataknak a medrénél kötöttem ki, ahol már jártam néhány órával korábban, csak akkor a jóval kényelmesebb jelzetlen úton haladtam. Bevallom, jó érzés volt meglátni, mert tudtam, nincs már messze a Markazi-várat bemutató tábla maradványa, és ha megcélzom a közelében álló vadásztűz, akkor is jó helyen fogok kikötni a mezőn átvágva, ha nem találok a reggeli kanyargós ösvény nyomát. Így is volt, innen meg már gyerekjáték volt beérni Markaz központjába.

A természet pedig azóta is egyfolytában festegeti a színeket és a hangulatokat, ami hozzájárul elkövetkezendő őszi túráink szépségéhez. Irány az erdő!

Horváth Katalin

Galyatető, a kilátó

HATARVADÁSZ TÚRAHET 2021.

Katonahősök nyomában

Csoportkép a Lóhavasi-vízesésnél

Túrahetünk második napján ragyogó napsütésre ébredtünk. A reggelit követően csapatunk szétvált. Egyik része a borsafüredi ülőszékes felvonót választotta a Lóhavasi-vízesés megközelítéséhez, míg többen gyalogszerrel indultak a Gargaló meghódítására Bálint barátunk vezetésével. Kicsit irigyeltem őket, nem azért, mert spóroltak 30 lejt, inkább kiváló erőnlétük miatt. Mondanom sem kell, hogy az előző napon a Sárkány-tető megmászásakor összehangelődött társaság indult a meredeken. Talán kicsit izgultam is, hogy a felvonó előtt érnek a víz-eséshez, mert természetesen útba ejtették ezt a csodát is.

Románia, a Partium – és Nagy-Magyarország – legnagyobb víz-esése három lépcsőben 90 métert „esik”, azután megszelídülve siet tova egy patakon, majd a Visón át a Tiszába. A környékhez kapcsolódó legenda szerint egy viharos éjszakán a villámlástól és dörgéstől megriadt lovakat medvék lepték meg. Az ijedt állatok rossz irányt választottak a meneküléshez, és tizenöt ló a szakadékba zuhanva pusztult el.

Az első utasok voltunk a felvonón, gyorsan felértünk a felső állomásra, ahonnan körülbelül húsz perces sétával értünk a Lóhavasi-vízeséshez. Készültek a fényképek, csodáltuk a lezúduló víz látványát, ami azután kissé lelassulva, de még sietősen futott tovább. Szá-

munkra a hang is szokatlan volt, idehaza nincs ilyen méretű zuhatag. Igaz, elvették tőlünk, de a mondákban velünk él tovább.

Talán jó félóra telhetett el, megérkezett túrartársaink csapata, és természetesen a csoportkép is elkészült. Néhányan csatlakoztak a gyalogosokhoz a felvonós csapatból, és indultak a Gargaló felé. Mi visszasetáltunk a „székecskék” állomásához, ahol egy talán esztenából (pásztorok nyári szállása) átvedlett büfénél üdítőt kortyolva csodáltuk a tájat: a Sárkány-tetőt a Horthy-csúcsot, a Radnai- és távolabb, a Visói-havasokat.

Leereszkedtünk a Medve panzióhoz, kicsit felfrissültünk, mert lent Borsafüreden kezdett igazán „jó idő” lenni. Következő állomásunk Havasmező volt, amihez nagyjából 60 kilométer autózás várt ránk. A Hazajáróból ismertem meg ezt a mai ukrán határ közelében fekvő települést. (Lásd a „Visói-havasok – Huculföld koronája, a Várkö” című Hazajáró-epizódot.)

A kedvenc sorozatomból ezúttal a „honismeret” fejezete következett. Az egykori határ itt húzódott, ennek okán az Árpád-vonal völgyzárainak maradványai is megtalálhatók a környéken. A Visói-havasok lábánál fekvő két településről, Oroszkőről és Havasmezőről indulnak az igazán látványos túrák a Várkö és az Iván Pap havasára.

A Hazajárók segítségével sikerült felvennem a kapcsolatot Szongot Béla bácsival, aki a nyolc évvel ezelőtti forgatáson kalauzolta a stábot. Szongot tanár úr a településen élő néhány magyar család jó hírére öregbiti, nyugdíjazása előtt a település iskolájának igazgatója volt, majd 2004-től egy cikluson át a polgármesteri feladatokat is ellátta, ezért jobb vezetőt nem is remélhetünk. A település lakosságának többsége ruszin nemzetiségű, bár inkább ukránnak vallják magukat, gondolom Ukrajna nagyobb politikai súlya miatt.

Következő napi úti célunkhoz, Felsővisón át

vezet az út, így „belöttük” az elágazást, ahol el kell majd kanyarodni a népszerű máramarosi kisvasút, a Mocanita végállomása felé. Mária mennybemenetelének ünnepe volt, biztosan ezért is nagy forgalomban, de kiváló minőségű úton közeledtünk Havasmező felé.

Semmi sem tart örökké, így a jó út sem, ahogy elkanyarodtunk a község felé, az úttal együtt a jókedvünk is elfogyott. A hátralévő, felújítás alatti 16 kilométer rendkívüli változatosságot mutatott. Szerencsénkre nagyobb részén már csak a felfestés hiányzott, viszont több szakasz a román útépités minden kellékét felvonultatta – aki járt már Erdélyben, tudja, mire gondolok.

Béla bácsit nagy nehezen sikerült felhívni – a mobil-lefedettségén is van mit finomítani. Havasmezőn „háborús” állapotok fogadtak. A tűzértség még nem ért ide, csak a csatornázók és az útépitők – vagy inkább útrombolók – vívták harcukat a normalitással. Hatalmas porfelhőben nyüzsgő élet fogadott, de találtunk parkolóhelyet egy csendesebb utcában, az önkormányzat előtt.

Néhány perc elteltével Szongot tanár úr is megérkezett. Nagy örömmel üdvözöltük egymást. A nyolc évvel ezelőtti Hazajáró-forgatást legszűkebb emlékei között tartja számon, mi pedig a Hazajárónak köszönhetjük, hogy itt vagyunk és találkozhatunk.

Rendeztük sorainkat, és indultunk a közeli I. világháborús katonatemető felé. Német katonák nyugszanak itt, akik 1917-ben segítséget nyújtottak a románok kiverésében – sajnos drága árat fizettek érte. 1916. augusztus 27-én ugyanis az addig semleges Románia belépett a háborúba, és megtámadta Magyarországot. Az antant Erdélyt ígérte cserébe. Akkor német segítséggel sikerült kiverni a hódítókat, aztán Trianonban mégis elvesztett minden...

Ledöbbsentünk a temető láttán, sajnos a Hazajáró képeihez képest is siralmas állapotban találtuk. A kerítés „eltűnt”, kaszálni is régen kaszállhattak, a megmaradt néhány, vasból készült kereszt alig látszott ki a fűből, gazból. A kápolna kopottan, pókhálósan még tartja magát, a stilszerűtlen műanyag lambériát Béla bácsi szerint harkályok lyuggatták át.

A tanár úr mesélt az egykori harcokról, a temető történetéről, majd az általa írt, a települést bemutató könyvébe írt ajánló sorokat. Kértem, hogy Kovács Lehelnek címezze, ugyanis a kötet – számomra sajnálatosan – román nyelvű, így csak gazdag képanyagát nézegethetném, míg Lehel kiegészítheti ismereteit a falu történelmével. Kiváló alkalom volt ez átadni a Hazajáró ajándékba küldött képes albumát, az operatőr Schödl Dávid sorával, a közös forgatás emlékére. Megható volt látni Béla bácsi örömét, számomra ezek a túraszervezés legszebb pillanata!

A hősi halált halt katonák emléke többet érdemelne, ezért hazaérkezésünk után a Német Hadisírgondozó Népi Szövetség magyarországi képviselőjét tájékoztattam a tapasztalatakról. Érdekesek a temetkezési szokások a településen, vannak sírok az a lakóházak telkeinek sarkában is, azaz „otthon” – számomra szokatlan módon.

Kapcsolatfelvételünk alkalmával érdeklődtem Béla bácsitól, hogy a korábban forgatott Hazajáróból megismert, akkor 94 éves Kífa Fülöp bácsi sorsa hogyan alakult. Nagy öröm volt számomra, hogy Fülöp bácsi idén töltötte a 102. évét. Ellenállhatatlan vágyat éreztem, hogy üdvözölhessem a ruszin nemzetiségű, egykor a Magyar Királyi Hadseregben szolgált katonát.

Fülöp bácsi néhány éve a rokonságánál lakik, mert ahol a stábot fogadta és büszkén mutatta katonaképeit, sajnálatos módon ki akarták rabolni és összeverték. Megálltunk egy percre, hogy üdvözöljük és átadjam a Hazajáró forgatásakor készített képet, amit a fiúk küldtek. Nagyothallása miatt eléggé nehezen értette meg, hogy kik vagyunk és hogyan kerültünk ide, de végül meglepedett a Hazajáró. Fülöp bácsi visszarepült az időben 1943-ba, és mesélt a Szekszárdon töltött katonaidőkről. Csodálatos élményben volt részem, sajnálom, hogy csak ketten, a fiammal üdvözölhetjük, nem akartuk terhelni, felzaklatni.

Ezek után elautóztunk a falu ukrán határhoz közeli végéhez, ahol egykor a front és védvonal húzódott. Érdekes volt látni azt a bunkert, amiben konyha és élelmiszerraktár működött. Az elmondás szerint kötélpályán jutatták el a gerinceken húzódó lövészárkokhoz az élelem- és hadianyag-utánpótlást. Az egykoron konyhának használt bunkert „újrhasználították”, egy épület része lett, és emeletet is építettek rá. Ma már csak a 80 centiméter vastag földem árulkozik az eredeti funkcióról. Jelenleg pinceként szolgálja a barátságos új tulajdonost.

Visszatértünk a Medve panzióhoz, majd a Gargalót meghódító túratársaink is megérkeztek. Vacsora után Jóna Bálint barátunk adott rögtönzött koncertet, megvillantva művészi vénáját.

A Lóhavasi-vízesés

A Hitvallás, Hosszúmezei himnusz és még jó néhány dal így élőben nagy élményt jelentett.

Sajnos Kovács Lehel és családja a mai napon már nem tudott velünk tartani, pedig két éve együtt találtuk ki a máramarosi programot. Lehel volt a kezdeményezője a következő napi programnak, amikor a Mocanita vonalán a turistavonatoknál jóval mélyebben hatolunk majd be a Vas-ér festői szépségű völgyébe Mirázs (Miraj) állomásig. Holnapi távoli célpontunk szintén német katonatemető, melyet egy időben nyitottak a havasmezői.

(folytatjuk)
Kohl András

Érkezés a felső állomásra

Túratársunk szemlélteti a földem vastagságát

Német katonatemető Havasmezőn

A havasmezői katonatemető kápolnájánál